

Miljöredovisning 2024

1. Inledning	1
2. Omfattning och avgränsning	1
3. Sammanfattning	2
4. Resultat	3
4.1 Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet	3
Inriktningsmål 1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet.	3
Inriktningsmål 2. Vår verksamhet ska vara anpassad till ett förändrat klimat	5
4.2 Hälsosam och giftfri miljö	5
Inriktningsmål 3. Vi ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa.	5
Inriktningsmål 4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel.	6
Inriktningsmål 5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter samt vid inköp.	6
4.3 Hållbar resursanvändning	7
Inriktningsmål 6. Vi ska vara energieffektiva.	7
Inriktningsmål 7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser.	7
5. Referenser	9

1. Inledning

Region Västerbottens interna miljöarbete grundar sig på tre övergripande områden där regionen har störst miljöpåverkan, vilka också hittas igen både i regionens miljöpolicy och miljö- och klimatstrategi:

- Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet
- Hälsosam och giftfri miljö
- Hållbar resursanvändning

Miljö- och klimatstrategin innehåller sju inriktningsmål i syfte att nå regionens övergripande mål och där fokus i miljöarbetet ska ligga för att bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan. Målen i miljö- och klimatstrategin tar avstamp i de nationella miljömålen och tar hänsyn till Länsstyrelsen i Västerbottens klimat- och energistrategi, samt den regionala utvecklingsstrategin i Västerbotten.

Denna miljöredovisning presenterar resultaten för år 2024 kopplade till de inriktningsmål och indikatorer som beslutats i Region Västerbottens Miljö- och klimatstrategi.

2. Omfattning och avgränsning

Miljöredovisningen omfattar Region Västerbottens interna miljöarbete under 2024, det vill säga de frågor som styrelse, nämnder och verksamheter har direkt rådighet över.

Statistikuppgifter är hämtade från interna källor som till exempel från klimatbokslut och energibokslut, men också från regionens leverantörer. Avgränsningar och beräkningar redovisas löpande i resultatavsnittet.

3. Sammanfattning

I tabell 1 redovisas en sammanfattning av resultat på indikatorerna kopplade till inriktningssmålen i Miljö- och klimatstrategin.

Tabell 1. Sammanställning av inriktningsmål och indikatorer, måluppfyllelse 2024.

INRIKTNINGSMÅL	INDIKATORER	ENHET	MÅL 2030, 2045	RESULTAT 2023	RESULTAT 2024
1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet	Klimatpåverkande utsläpp ska minska med minst 60% till år 2030 och verksamheten ska vara klimatneutral år 2045	Förändring jmf med 2018 (%)	60 %, 100%	Oförändrat jmf med 2018	9% exklusive miljöspenddata.
	Markbundna transporter ska vara fossilfria år 2030	Redovisas per transportområde och färd sätt	100 % ¹	79% för kollektivtrafik, 90% Bussgods	18 % för verksamhetsbilar, 95% för kollektivtrafik, 95% Bussgods
3. Vi ska minska användning av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa	Alla arbetsmoment med farliga kemikalier ska vara riskbedömda år 2030.	Andel (%)	100 %	i.u.	30 %
	Andelen miljöbedömda och godkända material i byggprojekt, drift- och skötselåtgärder ska öka till 100 % år 2030.	Andel (%)	100 %	19 % av samtliga byggprojekt	10 % av samtliga byggprojekt
4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel	Förskrivning av miljöbelastande utvalda läkemedel ska minska enligt upprättad handlingsplan.	Andel (%)		67 % av utvalda läkemedel har minskad förskrivning	63 % av utvalda läkemedel har minskad förskrivning
5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter och vid inköp	Andelen ekologiska livsmedel ska öka till 60 % år 2030. Regionen ska sträva efter att välja närproducerade livsmedel.	Andel (%)	60 % ²	18 %	31 %
6. Vi ska vara energieffektiva	Köpt energi (el, värme, kyla) i regionens egna fastigheter ska minska med 30 % till år 2030 och med 50 % till år 2045 jämfört med år 2009.	Förändring jmf med 2009 (%)	30 %, 50 %	23 %	26 %
7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser	Andelen källsorterat avfall ska öka till 60 % år 2030.	Andel (%)	60 % ³	20 % exkl. matavfall, 26 % inkl. matavfall	21 % exkl. matavfall, 24 % inkl. matavfall

¹ Politiska prioriteringen om att den svenska fordonsflottan ska vara fossiloberoende till 2030. Koppling finns till etappmål för inrikestransporter för att nå det långsiktiga klimatmålet till 2045.

² Inriktningsmål som regeringen satt upp för ekologisk produktion och konsumtion: 60% av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030.

³ EU:s avfallsdirektiv där bl a återvinningsmålet att 60 % av avfallet ska återvinnas till 2030 ingår. Direktivet har integrerats i den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande program.

4. Resultat

Miljöredovisningen presenterar måluppfyllelsen för inriktningsmål och indikatorer i regionens Miljö- och klimatstrategi.

4.1 Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

Inriktningsmål 1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet.

Ett omfattande arbete krävs inom flera olika områden för att regionen ska kunna uppnå inriktningsmålet. Till exempel behöver regionen minska klimatpåverkan genom effektiva resurs- och materialanvändning. Regionen behöver också fortsatt satsa på förnybar energi i samband med ny- och ombyggnationer, ställa miljökrav som minskar regionens klimatpåverkan från varor och tjänster samt för de transporter som regionen ger upphov till.

Under 2024 har omställningen inom transportområdet tagit fart, till exempel har 63 verksamhetsbilar bytts ut till elbilar. Krav har också fortsatt ställts i upphandlingar för att möta målsättningen om fossilfria marktransporter år 2030. Som ett stöd i arbetet med att minska klimatpåverkan från inköp och användning av förbrukningsmaterial har en rutin tagits fram (1). Även utbildningsinsatser gällande hållbarhetsrisker kopplade till förbrukningsartiklar har genomförts.

Indikator 1.1 Klimatpåverkande utsläpp ska minska med minst 60 procent till år 2030 och verksamheten ska vara klimatneutral år 2045.

För redovisning av regionens totala klimatpåverkan har ett klimatbokslut tagits fram (2). Klimatberäkningarna i bokslutet är genomförda med ett klimatberäkningsverktyg framtaget av SKR i samarbete med 2050 Consulting (3). Verktöget syftar till att underlätta regionernas arbete med klimatbokslutet och bidra till en enhetlig redovisning mellan regionerna. Resultatet av klimatboksluten presenteras också i SKR:s Öppna jämförelser - Miljöarbetet i regionerna (4).

Under 2024 uppgick det totala klimatutsläppet av växthusgaser från Region Västerbottens verksamheter till 112 500 ton CO_{2e}. Resultatet inkluderar miljöspenddata vilket innebär att spenderad summa används för beräkningen av klimatutsläppen för de varor och tjänster där ingen annan data finns att tillgå. Exklusive miljöspenddata uppgick de totala utsläppen till ungefär 46 000 CO_{2e}.

Bild 1 visar en jämförelse av de totala koldioxidutsläppen mellan åren 2018 – 2024. Utsläppsnivån exklusive miljöspenddata har minskat med 9 % jämfört med år 2018. Resultatet ska dock ses som en indikation och inte som en absolut uppgift på klimatutsläpp per år då kvaliteten på underliggande data kan variera mellan åren.

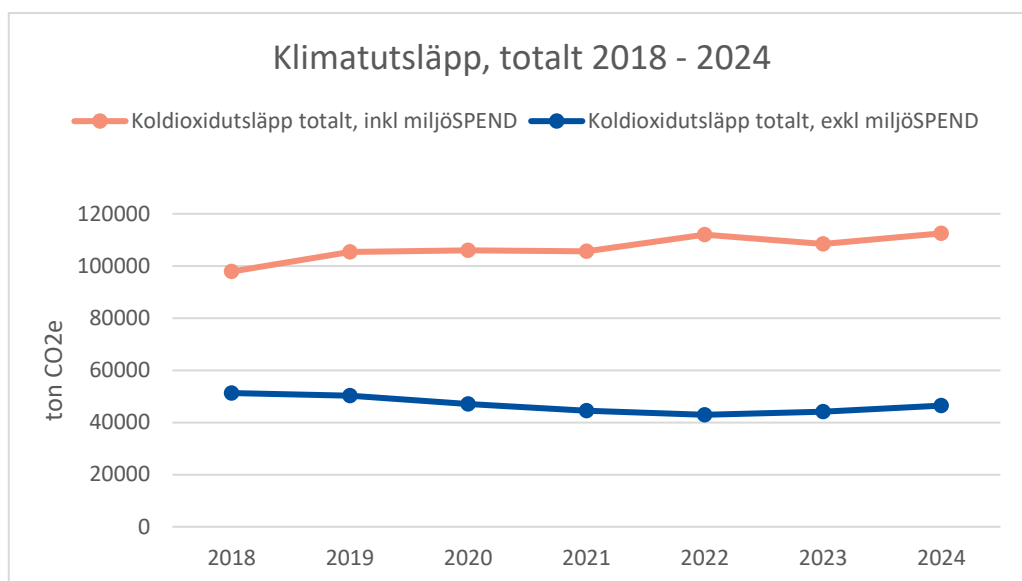

Bild 1. Totalt klimatutsläpp Region Västerbotten 2018 – 2024.

Fördelningen mellan huvudkategorierna visar att störst utsläpp finns inom området Inköp och resursförbrukning följt av Resor och transporter, Kapitalplaceringar och Fastighets-drift, se bild 2.

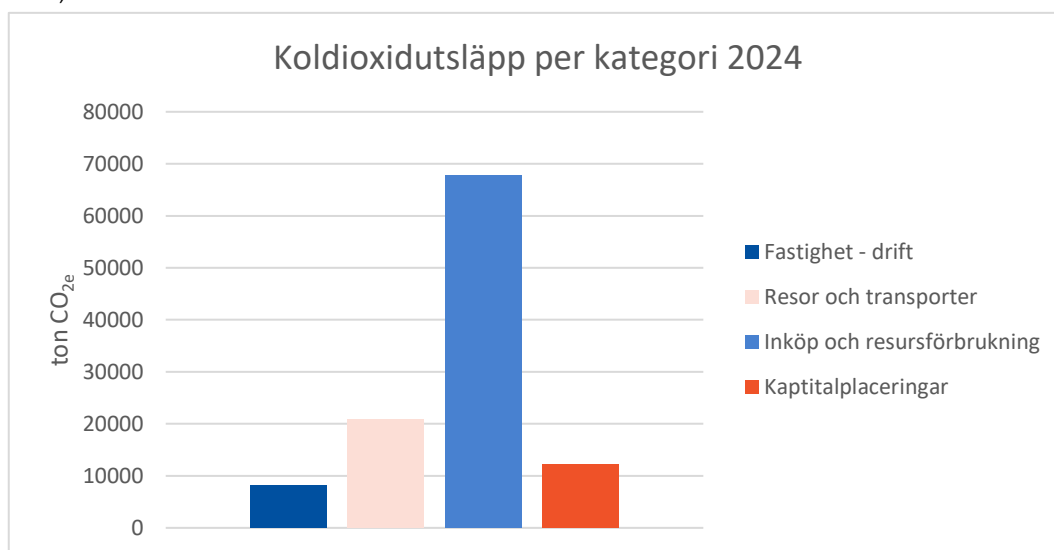

Bild 2. Fördelning av klimatutsläpp mellan huvudkategorier i ton CO_{2e} för år 2024.

Indikator 1.2 Markbundna transporter ska vara fossilfria år 2030.

De verksamhetsbilar som används i regionen drivs på el, etanol, diesel och bensen. Andelen förnyelsebara drivmedel utgörs av 18%. En förutsättning för omställningen till fossilfria transporter är att det finns en fungerande laddinfrastruktur. Regionen har byggt upp en laddinfrastruktur med hittills totalt 150 stolpar vid sjukhusen och vid externa fastigheter i enlighet med beslutad utbyggnadsplan. Laddinfrastrukturen för elbilar ska kunna nyttjas av regionens besökare och anställda samt för regionens egna leasade fordon.

Andelen förnybara drivmedel i kollektivtrafiken 2024 var 95 % vilket är en förbättring från föregående år. För år 2023 skedde en felrapportering av naturgas, vilket innebär att resultatet för andelen förnybara drivmedel i kollektivtrafiken underskattades. Detta bör tas i beaktande vid jämförelse mellan åren 2023 och 2024. Resultatet av kollektivtrafikens

andel förnybara drivmedel presenteras också i SKR:s Öppna jämförelser - Miljöarbetet i regionerna.

Regionen nyttjar Bussgods i Norr AB för delar av sitt godstransportflöde. Användningen av bussgods ger inget extra utsläpp på sträckor där godset går med linjetrafik på buss, enbart utkörning från busstation till den aktuella verksamheten bidrar till extra klimatpåverkan. Under 2024 har ungefär 95 % av dessa utkörningar genomförts med förnybara drivmedel.

Inriktningsmål 2. Vår verksamhet ska vara anpassad till ett förändrat klimat

Regionens beredskapsarbete fokuserar på hantering av klimatrelaterade risker som finns identifierade i regionens övergripande risk- och sårbarhetsanalys. Analyserna ger förutsättningar för att utveckla motståndskraft, genomföra riskreducerande åtgärder samt öka medvetenheten. Styrande klimatanpassningsdokument finns till exempel i form av en handlingsplan för värmebölja samt rekommendationer i Fastighets tekniska anvisningar kring dimensionering av kylsystem med hänsyn tagen till varmt väder.

Fastighet strävar efter att följa Miljöbyggnads krav⁴ vid nybyggnation och har därför i samband med planerad nybyggnation vid Skellefteå sjukhus genomfört klimatriskanalyser i enlighet med kriterierna. Under året har fastighet också arbetat vidare med åtgärder för att stå bättre rustade för framtida klimat utifrån genomförda skyfallskarteringar för länets tre sjukhus.

4.2 Hälsosam och giftfri miljö

Inriktningsmål 3. Vi ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa.

För att minska miljöpåverkan från användning av farliga ämnen arbetar regionen förebyggande genom att välja miljöbedömda material och kravställa vid inköp. Dessutom arbetar regionen kontinuerligt med utfasning av farliga kemiska produkter och varor med farligt kemiskt innehåll.

Under året har de fyra nordligaste regionerna tillsammans uppdaterat gemensamt framtagna kemikaliekrav. Syftet med kraven är att underlätta upphandling och uppföljningsarbetet vid regiongemensamma upphandlingar samt ge en ökad tydlighet för leverantörer. Under året har ett belysningsbytesprojekt påbörjats med syfte att fasa ut armaturer för lysrör innehållande kvicksilver och ersätta med energieffektiva LED-armaturer. Projektaktiviteten gynnar både inriktningsmål 3 och 6.

Totalt har 139 verksamheter inventerat sina kemiska produkter i kemikalierregistreringssystemet KLARA. Systemet ger en totalbild över de farliga kemikalier som används inom regionen. Verksamheterna kan via systemet genomföra riskbedömningar och därmed utreda risker med de kemiska produkter som används samt hur dessa risker kan minimeras.

Indikator 3.1. Alla arbetsmoment med farliga kemikalier ska vara riskbedömda år 2030.

För att följa upp indikatorn för riskbedömda arbetsmoment har ett urval⁵ tagits bland de verksamheter som inventerat i kemikaliesystemet KLARA. Andelen riskbedömda kemikalier som valda verksamheter använder har beräknats. Av urvalet har 30 % av kemikalierna i arbetsmomenten riskbedömts. Det är stor differens mellan hur långt verksamheterna

⁴ Miljöbyggnad är ett svenskt miljöcertifieringssystem som omfattar byggnadens energi, klimatpåverkan, inom- och utomhusmiljön samt cirkularitet.

⁵ Urval på 10 % av totalt antal inventerade verksamheter 2024.

kommit i riskbedömningsarbetet, för vissa verksamheter har mer än hälften av kemikalierna riskbedömts, medan andra inte påbörjat arbetet med att utföra riskbedömningar.

Indikator 3.2. Andelen miljöbedömda och godkända material i byggprojekt, drift och skötselåtgärder ska öka till 100 procent år 2030.

Under 2024 har byggvarubedömningen⁶ använts i 10 % av fastighets investeringsprojekt. Andelen har minskat från föregående år men antalet projekt där byggvaror registreras och värderas har ökat från 14 till 20. Byggvarubedömningen har använts för de större projekten vilka utgör 61 % av de totala projektkostnaderna.

Inriktningsmål 4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel.

Läkemedel är ofta framtagna för att stå emot biologisk nedbrytning och kan därför finnas kvar och påverka i miljön under lång tid. Regionen har en handlingsplan för att minimera utsläpp och kassation av miljöfarliga läkemedel. Handlingsplanen innehåller aktiviteter som ska minimera miljöpåverkan från läkemedel, bland annat genom information till förskrivare och annan vårdpersonal, hantering av läkemedelsavfall och miljökrav i upphandling.

Indikator 4.1. Förskrivning av miljöbelastande utvalda läkemedel ska minska enligt upprättad handlingsplan.

I handlingsplanen följs förskrivning av utvalda miljöbelastande läkemedel inom läkemedelsgrupperna antibiotika, hormoner, psykofarmaka, antiinflammatoriska och smärtstillande läkemedel. Under 2024 har förskrivningen minskat för 63 % av de utvalda läkemedlen jämfört med år 2018. Uppföljningen innefattar 22 av de 25 utvalda läkemedel som finns identifierade i handlingsplanen.

Region Västerbotten har fortsatt lägst förskrivning av antibiotika per invånare jämfört med övriga regioner i Sverige, se SKR:s Öppna jämförelser – Miljöarbetet i regionerna. Regionen har under lång tid haft ett väletablerat arbetssätt för att minimera onödig förskrivning av antibiotika vilket har gett ett gott resultat.

Inriktningsmål 5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter samt vid inköp.

Regionen behöver arbeta för att bevara den biologiska mångfalden som är avgörande för naturen och människan. Friska ekosystem bidrar till ökad förmåga för naturen att hantera och återhämta sig från effekterna av klimatförändringarna. Det ger också viktiga ekosystemtjänster som frisk luft, rent vatten och pollinerande insekter. Genom inköp och fastighetsförvaltning kan regionen främja biologisk mångfald.

Indikator 5.1. Andelen ekologiska livsmedel ska öka till 60 procent år 2030. Regionen ska sträva efter att välja närproducerade livsmedel.

Under 2024 utgjorde andelen ekologiska livsmedel 31 % av de totala livsmedelsinköpen vilket är en betydande ökning i jämförelse med 2023 då andelen låg på 18 %. I beräkningen ingår tillagningsköken vid Norrlands universitetssjukhus⁷, Skellefteå och Lycksele sjukhus samt inköp via kaffeavtal. Inköpt kaffe var till 95 % ekologiskt år 2024. Under året har ett nytt avtal börjat gälla vid tillagningsköket på Norrlands universitetssjukhus. I detta avtal har krav ställt på ekologiska livsmedel i syfte att nå den uppsatta indikatorn. Tillagningsköket vid Skellefteå lasarett vilket drivs av Skellefteå kommun har högst andel

⁶ Byggvarubedömning är en databas innehållande oberoende materialbedömningar som regionen använder för att säkerställa att miljöbedömda och godkända material används i projekten.

⁷ Beräknad andel vid tillagningsköket, NUS bygger på en uppskattning utifrån uppgifter från de leverantörer som varit verksamma i köket under året.

närproducerade livsmedel av tillagningsköken med 18%. Sammantaget för regionen ligger andelen närproducerade livsmedel på 5%.

4.3 Hållbar resursanvändning

Inriktningsmål 6. Vi ska vara energieffektiva.

Regionen arbetar fortlöpande med energieffektiviseringar av resor, fastigheter och lokaler. Årligen tas ett energibokslut fram som visar resultatet av energianvändningen i regionens egna lokaler (5). Enligt bokslutet finns det stor potential för ett fortsatt framgångsrikt energiarbete och goda förutsättningar för att nå målet till 2030. Energieffektiviserande åtgärder genomförs i större investeringsprojekt, höga krav ställs i samband med ny- och ombyggnation och energioptimering sker kontinuerligt i det dagliga arbetet i driftorganisationen. Regionen har också särskilt avsatta medel för energiåtgärder, så kallade LEIF-åtgärder (Lönsamma Energiåtgärder I Fastigheter) vilket är en framgångsfaktor i energiarbetet.

Indikator 6.1. Köpt energi (el, värme, kyla) i regionens egna fastigheter ska minska med 30 procent till år 2030 och med 50 procent till år 2045 (jämfört med år 2009).

Sedan 2009 har den totala energianvändningen i regionens fastigheter minskat från 128 GWh till 95 GWh, vilket motsvarar en minskning på 26 %.

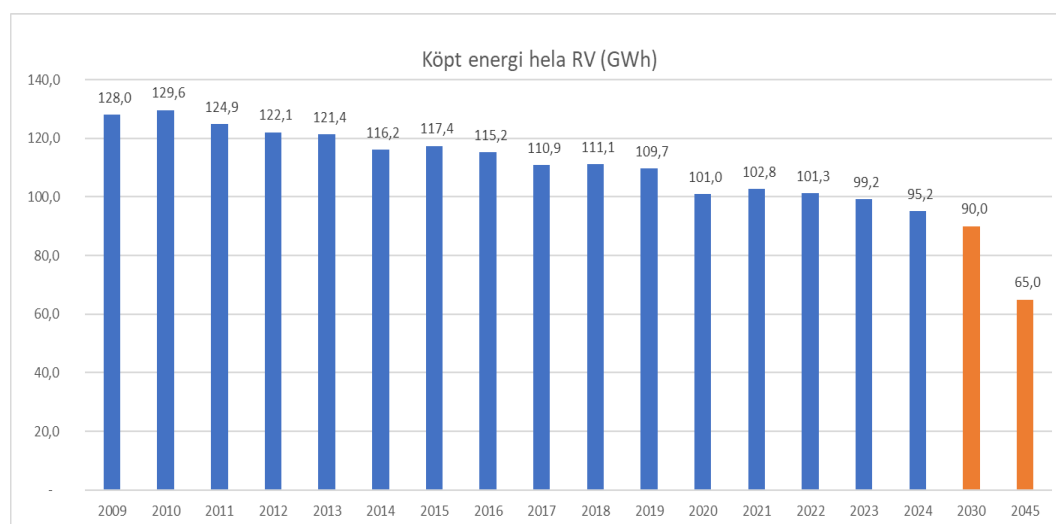

Bild 3. Total energianvändning i regionens fastigheter 2009 - 2024.

För att nå 65 GWh år 2045 har en målsättning satts upp att årligt minska energianvändningen med cirka 2 GWh. Under 2024 minskade den köpta energin med 4 GWh, vilket innebär att det årliga minskningsmålet är uppnått. De åtgärder som lett till resultatet är bland annat byte till behovsstyrd ventilation, byte av belysning, anslutning av byggnad till geolagret på NUS, styrning och optimeringar av regionens anläggningar. Tillfälliga byggnader har lämnats tillbaka och två byggnader har rivits i Skellefteå. Mer information finns i Energibokslut 2024.

Inriktningsmål 7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser.

Idag använder vi människor jordens resurser i en snabbare takt än de hinner produceras. Naturen har begränsade resurser och det är något vi behöver ha i åtanke både vid val av arbetssätt och vid inköp. Hälso- och sjukvården är en stor resursförbrukare och vi behöver därför välja produkter som är mer skonsamma för vår hälsa och miljön och eftersträva

cirkulära flöden. Då har vi stora möjligheter att minska vår miljö- och klimatpåverkan, vår energiförbrukning och våra avfallsmängder.

Med utgångspunkt i Region Västerbottens avfallsstrategi finns utrustning för källsortering placerade vid regionens verksamheter (6). Det skapar förutsättningar och förenklar möjligheterna till återvinning. Under 2024 genomfördes pilotprojekt för insamling av matavfall från personalmatsalar och fikarum. Sedan tidigare finns ett etablerat flöde för insamling av matavfall från patientmåltider.

Regionen har fortsatt arbetet med att främja cirkulär användning av material och förebygga avfall. Under året togs ett inriktningsbeslut om att börja arbeta med cirkulär möbelhantering för kontors- och konferensmöbler. I initiativet Cirkulär möbelhantering har fastighet och logistik tillsammans påbörjat ett projekt med syfte att etablera ett regionövergripande system för sammanhållen möbelhantering. Målet är att det interna återbruket av möbler ska öka och bidra till minskade kostnader för möbelinköp. De möbler som regionen köper in håller hög kvalitet och genom att ta hand om dem, renovera och rekonstruera dem kan de användas längre, vilket ger en lägre miljöpåverkan över möbelns livslängd.

Indikator 7.1. Andelen källsorterat avfall ska öka till 60 procent år 2030.

Den totala mängden avfall vid regionens tre sjukhus uppgick år 2024 till totalt 2,3 miljoner kg. Mängden källsorterat avfall utgjorde en andel på 21 %. Det matavfall som samlas in på sjukhusen rötas och används som fordonsbränsle och till uppvärmning av lokaler. Om matavfall inkluderas i mängden återvunnet material uppgår andelen källsorterat till 24 %. Andelen källsorterat avfall har ökat något de senaste åren, se bild 4. 2024 kom en uppdaterad vägledning för beräkning av torrsubstans för matavfall vid rapportering till SKR:s statistikinsamling. Uppgifterna för samtliga år i bild 4 har justerats enligt vägledningen.

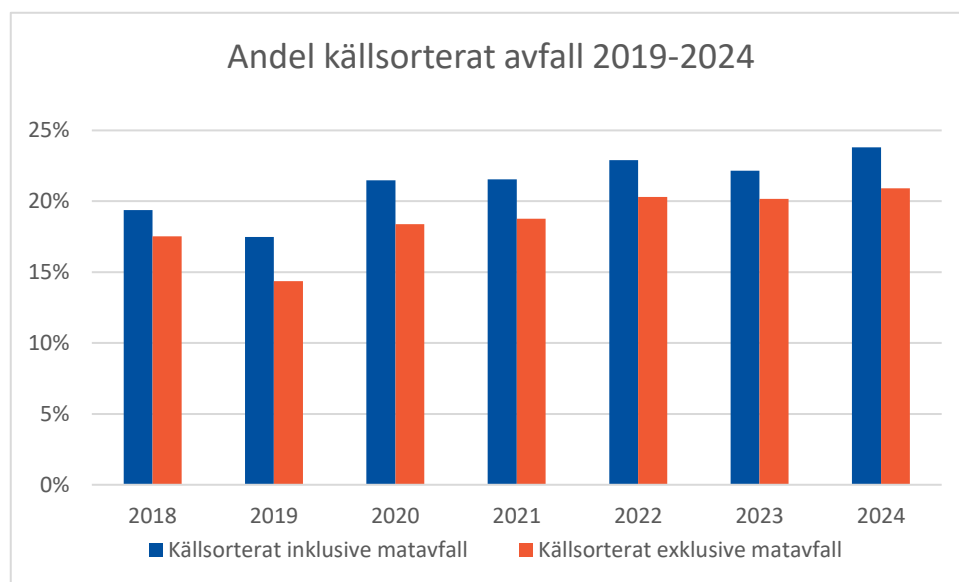

Bild 4. Andelen avfall vid Region Västerbottens tre sjukhus 2019 – 2024.

5. Referenser

1. Region Västerbotten. Hållbarhet hantering av förbrukningsmaterial [Internet]. Umeå, Region Västerbotten; 2024. Hämtad från: <https://rvlitablobprod.blob.core.windows.net/rvlitablobprod/93550.pdf>
2. Region Västerbotten. Klimatbokslut 2024. Umeå; 2025.
3. Sveriges kommuner och regioner (SKR), 2050 Consulting. Klimatberäkningsverktyg för regioner [Internet]. Stockholm. SKR;2025. Hämtad från: <https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/klimat/energioklimat.9252.html>
4. Sveriges kommuner och regioner (SKR). Miljöarbetet i regionerna Öppna jämförelser 2024 [Internet]. Stockholm: SKR; 2024. Hämtad från: <https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/oppnajamforelsermiljoarbetet2024iregionerna.82760.html>
5. Region Västerbotten. Energibokslut 2024. Umeå; 2025.
6. Region Västerbotten. Strategi och åtgärdsprogram för avfallshantering. Umeå; 2019.